

POSTANOWIENIE Z DNIA 10 MAJA 2012 R.

WZ 15/12

Wobec tego, że art. 4 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445 ze zm.) z mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 marca 2011 r., SK 13/08 (Dz. U. z dnia 5 kwietnia 2011 r. Nr 72, poz. 389) utracił moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia, a nowej regulacji ustawowej w tym zakresie dotychczas brak, przy ustalaniu należących do kosztów procesu uzasadnionych wydatków oskarżonego (art. 616 § 2 k.p.k.), które w razie jego uniewinnienia lub umorzenia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawach z oskarżenia publicznego ponosi Skarb Państwa (art. 632 pkt 2 k.p.k.), należy aktualnie kierować się wskazaniem art. 13 powołanego dekretu oraz pomocniczo art. 86 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.), jak również regulacjami zawartymi w rozporządzeniach: Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania dla celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. Nr 27, poz. 271 ze zm.) oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1990 ze zm.)

Przewodniczący: sędzia SN W. Błuś.

Sędziowie: SN M. Buliński, WSO (del. do SN.) K. Mastalerz (sprawozdawca).

Prokurator WPO del. do Naczelnej Prokuratury Wojskowej: ppłk. M. Kawalec.

Sąd Najwyższy w sprawie Bogdana N. uniewinnionego od zarzutu popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 10 maja 2012 r., zażalenia Bogdana N. na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 27 lutego 2012 r., po wysłuchaniu prokuratora,

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie i sprawę p r z e k a z a ł Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2010 r. Wojskowego Sądu Okręgowego w W. Bogdan N. został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 § 1 k.k.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 października 2011 r. utrzymał w mocy powołane wyżej orzeczenie.

Bogdan N. złożył wniosek o zasądzenie na jego rzecz wydatków poniesionych przez niego w związku z prowadzonym postępowaniem karnym w łącznej wysokości 7 400 zł.

Na wyliczoną przez wnioskodawcę kwotę składają się: koszty dojazdów na rozprawy z użyciem samochodu osobowego marki Opel Frontera o pojemności powyżej 2000 cm³, diety, koszty noclegu.

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 27 lutego 2012 r. przyznał Bogdanowi N. kwotę 1 624 zł tytułem zwrotu uzasadnionych wydatków poniesionych w związku z prowadzonym postępowaniem karnym. Za podstawę wyliczenia wydatków Sąd pierwszej instancji przyjął art. 4 ust. 1 w zw. z art. 13 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49 poz. 445 ze zm.).

Na powołane wyżej postanowienie złożył zażalenie Bogdana N. Skarżący kwestionuje sposób i wysokość wyliczenia należności z tytułu wyłożonych wydatków. Bogdan N. podnosi, iż z uwagi na miejsce zamieszkania i wyznaczone godziny rozpoczynania rozpraw nie mógł korzystać z publicznych środków transportu, gdyż byłoby to dla niego uciążliwe pod względem psychicznym i fizycznym. Konieczność zabezpieczenia samochodu przed kradzieżą generowałaby dodatkowe koszty. W ocenie skarżącego korzystanie przez niego z prywatnego samochodu było najbardziej optymalnym rozwiązaniem służącym wykonaniu obowiązku udziału w rozprawach. Autor zażalenia zwraca także uwagę na brzmienie art. 4 ust. 1 powołanego dekretu, zgodnie z którym „... z braku zaś takiego środka – koszty przejazdu najtańszego z dostępnych środków lokomocji...”. Zdaniem skarżącego powołany przepis dopuszczał możliwość przyznania kosztów przejazdu na wezwanie sądu prywatnym samochodem. Bogdan N. odnosi się także do niekonsekwencji w sposobie naliczania należności za koszty podróży, której miał się dopuścić w zaskarżonym postanowieniu Sąd pierwszej instancji. Autor zażalenia reprezentuje pogląd, że skoro Wojskowy Sąd Okręgowy w W. nie przyjął jego sposobu wyliczania kosztów przejazdu polegającego na zwrocie

wydatków związanych z wykorzystaniem samochodu prywatnego, to tym samym nie miał podstaw do odliczenia kwoty 1 600 zł wręczonej przez współoskarżonego Mariana S. jako partycypacji w wymienionych kosztach.

W ocenie skarżącego powinien on otrzymać rekompensatę moralną i koszty przejazdu wynikłe z niesłusznego oskarżenia, zwłaszcza że sytuacja materialna jego 4 osobowej rodziny nie jest dobra.

Bogdan N. wnosi o „o zrozumienie i pozytywne rozpatrzenie zażalenia”, przez co rozumie zwrot kosztów 27 wyjazdów na wezwanie sądu, co daje łącznie przejechanych 15 525 km, przy zużyciu 1 552 litrów paliwa, po 3.70 zł za litr. W sumie Bogdan N. wylicza koszty uczestnictwa w postępowaniu karnym na kwotę 5 742 zł, co stanowi jedynie koszt paliwa, bez amortyzacji samochodu.

Sąd Najwyższy, zważył.

Bezspornym jest, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 22 marca 2011 r., SK 13/08, stwierdził niekonstytucyjność przepisu art. 4 ust. 1 cyt. dekretu z dnia 26 października 1950 r., przy czym ustalił, iż traci on moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Powołany wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 5 kwietnia 2011 r. Nr 72, poz. 389. Wynika stąd, że w chwili wydania zaskarżonego postanowienia art. 4 ust. 1 powołanego dekretu jeszcze obowiązywał, ale aktualnie utracił już moc. Podkreślić zatem należy trafność orzeczenia Sądu pierwszej instancji w chwili wydania. Obecnie jednak z uwagi na utratę mocy obowiązującej art. 4 ust. 1 powołanego dekretu sposób wyliczania wydatków zaprezentowany w zaskarżonym postanowieniu stał się nieaktualny. W uzasadnieniu wyroku z dnia 22 marca 2011 r. Trybunał Konstytucyjny dostrzegł pilną potrzebę unowocześnienia i ujednoczenia przez ustawodawcę zwrotu kosztów podróży i innych kosztów ponoszonych przez świadków w postępowaniu karnym. Do chwili obecnej nie wykonano zalecenia Trybunału

Konstytucyjnego, a projekt stosownej ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk Nr 270 Sejmu RP VII kadencji) został złożony w Sejmie w dniu 15 marca 2012 r. Pomimo zaistniałego stanu prawnego istnieje podstawa prawna żądania zwrotu kosztów podróży świadka i innych osób wzywanych w postępowaniu karnym, gdyż jest nią art. 3 ust. 1, 2 i 3 w zw. z art. 13 cyt. dekretu z dnia 26 października 1950 r. Problemem natomiast staje się sposób i zasady naliczania kosztów przejazdu dla osoby wzywanej do udziału w postępowaniu karnym i jej zwiększonych wydatków na wyżywienie. W ocenie Sądu Najwyższego niezbędne jest w aktualnej sytuacji prawnej skorzystanie z regulacji zawartych w art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Nie może bowiem w demokratycznym państwie prawa istnieć sytuacja, w której obywatel wzywany do sądu w postępowaniu karnym, w przeciwieństwie do stron czy też uczestnika postępowania cywilnego, nie otrzymuje rekompensaty kosztów za wykonanie ustawowego obowiązku stawiennictwa na wezwanie organu państwowego. Zgodnie z powołanym przepisem ustawy zasadniczej wszyscy są równi wobec prawa i wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne oraz nie mogą być dyskryminowani. Realizując ten nakaz zasadnym jest sięgnięcie do regulacji odnoszących się do należności osób wzywanych do sądu określonych w art. 86 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.). Z zapisu art. 13 dekretu z dnia 26 października 1950 r. wynika, że w wypadkach gdy obowiązujące przepisy przewidują przyznanie stronie należności z tytułu jej udziału w postępowaniu sądowym, należności te przyznaje się w wysokości przewidzianej dla świadków. Zgodnie natomiast z treścią art. 86 ust. 1 i 2 cyt. ustawy, świadkowi przysługuje zwrot kosztów podróży – z miejsca jego zamieszkania do miejsca wykonywania czynności sądowej na wezwanie

sądu, według zasad obowiązujących przy naliczaniu należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Według tych samych zasad świadczeniowi przysługuje zwrot kosztów noclegu oraz utrzymania w miejscu przesłuchania. Sposób naliczenia zwrotu kosztów stawiennictwa został określony w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. Nr 27, poz. 271 ze zm.) i rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1990 ze zm.).

Wskazane akty prawne, obok przepisu art. 632 pkt 2 k.p.k., do momentu uchwalenia wspomnianej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, mogą być podstawą rozpatrywania wniosku Bogdana N. Rozpoznając ponownie sprawę Sąd pierwszej instancji, posiłkując się wspomnianymi przepisami powinien dokładnie określić dni, w których Bogdan N. uczestniczył w rozprawach, z uwzględnieniem czasu ich trwania i czasu niezbędnego do powrotu miejsca zamieszkania, przebywanych przez wnioskodawcę odległości, zasadności wyboru środka lokomocji.

W aktualnej sytuacji prawnej, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.